

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДО ТВОРЧОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ТА ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЯВЛЕННЯ В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

У статті розкрито сутність понять “соціалізація”, “соціальна адаптація”, “творча самореалізація”, “професійне самовиявлення”; висвітлено філософські, педагогічні та психологічні погляди на проблему соціалізації майбутніх фахівців у процесі підготовки до творчої самореалізації під час професійної діяльності; визначено умови для підготовки майбутнього фахівця до професійної та соціальної адаптації.

Ключові слова: *майбутній фахівець, особистість, професійна підготовка, професійна самосвідомість, професійне самовиявлення, соціальна адаптація, соціальна активність, соціальна роль, соціальне самовизначення особистості, соціальне середовище, соціалізація, творча самореалізація.*

У сучасному соціумі поступово зростає соціальна роль соціально свідомої, творчої особистості із чіткою громадянською позицією, високим рівнем духовності й загальної культури, творця нових цінностей. Важливим показником життєдіяльності кожної особистості, особливо в професійній сфері, є самореалізація як одна найважливіших індивідуальних психолого-педагогічних особливостей людини як її шлях до себе самої.

У контексті інтеграції України до європейського простору актуалізується проблема соціалізації майбутніх фахівців, його соціальна зрілість, творчий підхід до виконання соціальних ролей мають безпосередній вплив на розвиток українського соціуму, який сьогодні потребує конкурентоспроможних і соціально адаптованих, творчо активних, з неординарними підходами до актуальних проблем сьогодення, з соціальною й професійною мобільністю громадян.

Актуальність порушеної в статті проблеми підкреслюється не лише посиленою соціальною необхідністю в конкурентоспроможних, кваліфікованих, компетентних, творчо активних фахівцях, які здатні до постійного саморозвитку та соціальної активності, а й зростанням потреби в пошуку нових шляхів оптимізації самовиявлення студентів та їх соціальної адаптації в процесі професійної підготовки.

Мета статті – розкриття сутності понять “соціалізація”, “соціальна адаптація”, “творча самореалізація”, “професійне самовиявлення”; висвітлення філософських, педагогічних та психологічних поглядів на проблему соціалізації майбутніх фахівців у процесі підготовки до творчої самореалізації під час професійної діяльності; визначення умов для підготовки майбутнього фахівця до професійної та соціальної адаптації.

Проблемам вищої школи й соціалізації студентів – майбутніх фахівців присвятили свої наукові розвідки багато українських та зарубіжних учених, зокрема А. Алексюк, В. Андрущенко, Е. Васильєва, А. Ветошкін, А. Власенко, В. Гіргінов, Г. Гітінгс, Є. Головаха, Г. Горченко, М. Дмитрієва, Е. Дюркгейм, А. Дяков, В. Житенєв, Н. Заверико, І. Зверєва, І. Зязюн, Т. Іщенко, В. Казачков, А. Капська, Ю. Колесников, П. Кравчук, Н. Крилова, Ч. Кулі, В. Курило, В. Лісовський, М. Лукашевич, А. Маслоу, Дж. Мід, Н. Москвичова, Н. Ничкало, Н. Ніколаєвський, А. Оллпорт, В. Оржеховська, Т. Парсонс, К. Роджерса, Б. Рубін, С. Савченко, А. Стеценко, Г. Тард, А. Топчій, С. Харченко, Є. Якуба та ін.

Питання самовизначення як провідного критерію соціальної зрілості досліджено в наукових доробках І. Зязюна, О. Михайлова, В. Радула. Процесу формування соціальної зрілості майбутніх фахівців присвятили свої праці українські та зарубіжні вчені (А. Кошелева, Ю. Маринкіна, О. Михайленко, А. Реан, Т. Степанова, Т. Страва, Р. Хмелюк та ін.). У наукових розвідках психологів (А. Асмолова, А. Маслоу, В. Петровського, К. Роджерс, Е. Фромма тощо) висвітлено теоретичні уявлення про особистісну зрілість людини.

До проблеми самовизначення зверталися багато дослідників з філософії (А. Архангельський, А. Гусейнов, А. Здравомислов та ін.), педагогіки (Г. Балл, І. Бех, І. Дубровіна, М. Боришевський, О. Киричук, О. Мудрик та ін.), психології (К. Абульханова-Славська, З. Карпенко, І. Кон, С. Рубінштейн, Д. Фельдштейн та ін.), соціології (Р. Веерман, П. Кенкманн, Т. Мальковська, І. Мартинюк, М. Тітма та ін.) тощо.

Питання самосвідомості, що пояснює соціальне самовизначення, вивчали психологи А. Деркач, Е. Зеєр, Є. Климов, А. Маркова, Л. Мітіна, Ю. Поваренков та ін. Закономірності розвитку професійної самосвідомості визначено в працях В. Козієва, Ю. Кулюткіна, Г. Метельського та ін. Особливості самосвідомості як однієї з внутрішніх умов соціалізації особистості висвітлювали Б. Ананьєв, Л. Божович, М. Боришевський, Л. Виготський, Д. Ельконін, І. Кон, О. Леонт'єв, В. Лісовський, Л. Подоляк, С. Рубінштейн, П. Чамата, І. Чеснокова. Прихильниками принципу єдності свідомості й діяльності особистості виступили О. Здравомислов, В. М'ясищев, В. Тугаринов, О. Дробницький, М. Каган, В. Ядов та ін.

У соціології поняття “соціальне самовизначення” тлумачать як розуміння людиною своєї соціальної природи, свого місця в суспільстві. Воно становить необхідну основу успішного орієнтування в соціальній реальності, гармонійне поєднання життєвих цілей людини із суспільними потребами.

Дослідники І. Кон, І. Мартинюк, С. Рубінштейн соціальне самовизначення тлумачать як становлення особистості в соціальному просторі, визначення свого становища у світі. На думку І. Мартинюка, соціальне самовизначення є “пошуком себе” [7, с. 56]. Як стверджує М. Гінзбург, самовизначення – це акт визначення людиною свого місця в системі суспільних відносин [3, с. 45]. Соціальне самовизначення пов'язане з вибором професії. Обираючи професію, майбутній студент водночас обирає й своє майбутнє соціальне становище, адже вибір професії зумовлює певний соціальний статус, що і є вільним вибором особистості [10, с. 112].

Становлення поняття соціалізації ґрунтується на суб'єкт-об'єктному підході, відображеному в наукових розвідках Е. Дюркгейма, Т. Парсонса, які трактують термін “соціалізація” як процес інтеграції в соціальну систему, що відбувається за рахунок механізму пристосування, і розкривають його через поняття адаптації. Згідно з такою теорією суспільство виконує функції суб'єкта впливу, а людина є лише об'єктом, змушеним пристосовуватись до зовнішніх умов.

Прибічники гуманістичного підходу (А. Оллпорт, А. Маслоу, К. Роджерс, Ч. Кулі, Дж. Мід) акцентують на активній участі людини в процесі соціалізації, вказуючи при цьому, що не тільки функція пристосування притаманна людині, але й можливість впливати на життєві обставини та на саму себе. За тлумаченням гуманістів, соціалізація є процесом самоактуалізації Я-концепції, самореалізації особистістю своїх потенцій і творчих здібностей, процес подолання негативних впливів середовища, які заважають саморозвитку, самоствердженню. Представники гуманістичного підходу стверджують, що в суспільстві у процесі соціалізації діють суб'єкт-суб'єктні відносини, а основою індивідуалізації й самовизначення людини є визнання її суб'єктом самостворення.

Для роз'яснення взаємозв'язку людини із суспільством у науковій думці широко використовують термін “соціальна адаптація”. Так, за ствердженням Г. Андреевої, соціалізація – це “двосторонній процес, що включає в себе, з одного боку, засвоєння індивідом соціального досвіду шляхом входження до соціального середовища, системи соціальних зв'язків; з іншого – процес активного впровадження системи зв'язків індивідом у процесі його активної діяльності, активного включення до соціального середовища” [1, с. 334].

Дослідник А. Яковлев наголошує на двох основних функціях соціалізації: 1) розвитку індивідом якостей, важливих для ефективного функціонування в суспільстві; 2) забезпеченні спадковості поколінь [16, с. 311].

Завданнями соціалізації, на думку М. Семенової, є:

1) знаходження духовної самостійності, зростання соціальної активності особистості через творче опанування досвіду інших людей та вироблення на цій основі індивідуального досвіду, досягнення багатогранної соціальної зрілості;

2) формування вибіркової, критично-свідомої, творчої спрямованості цього процесу;

3) соціальне визрівання індивіда до рівня вимог, які ставить перед ним життя, час, суспільство та внутрішня логіка формування її індивідуальності [12].

На думку Б. Паригіна, соціалізація є своєрідним комплексом багатогранного процесу “олюднення людини”, в якому мають місце біологічні передумови, соціальне пізнання та спілкування, входження в соціальне оточення, оволодіння навичками практичної діяльності, певними соціальними функціями, ролями, нормами, правами, обов'язками.

Соціалізація – це двосторонній процес, який “включає в себе, з одного боку, засвоєння індивідом соціального досвіду через входження в соціальне середовище, систему соціальних зв'язків, з іншого – це процес активного відтворення системи соціальних зв'язків індивідом завдяки його активній діяльності, активному входженню в соціальне середовище” [6, с. 21]. Це – “багатогранний процес, який включає педагогічні (виховання й самовиховання) і соціальні (суб'єктивні умови життєдіяльності, соціальні інститути) впливи, які відбуваються в поглядах і поведінці студентів. Вони взаємопов'язані й виступають у сукупності, забезпечуючи як безпосередній, так і опосередкований вплив на особистість студента” [15, с. 1].

На думку Л. Потапюк, соціалізація відбувається в таких основних сферах: діяльності, спілкуванні, самосвідомості. У діяльності здійснюється розширення видів праці, з якими пов'язаний індивід, визначається його орієнтація в системі кожного виду діяльності, розуміння їх суті, перевіряється сумісність/несумісність людей, їх ідентифікація. Спілкування виступає чинником формування особистості, залучає її до культури, допомагає індивіду об'єктивувати свою суб'єктивність, самовиявитися, що є поштовхом до саморозвитку. За допомогою самосвідомості здійснюється формування образу власного “Я”, усвідомлення власних соціальних ролей, систем соціальної орієнтації [9].

Як стверджує А. Мудрик, суб'єктність набувається об'єктивно, адже упродовж усього життя перед людиною постають завдання, для розв'язання яких вона більшою чи меншою мірою свідомо ставить перед собою цілі й таким чином виявляє свою суб'єктність (позицію) та суб'єктивність (індивідуальні своєрідності). Ці завдання А. Мудрик групує таким чином:

1) природно-культурні – як досягнення певного рівня фізичного й сексуального розвитку;

2) соціально-культурні – пізнавальні, моральні, ціннісно-орієнтаційні;
 3) соціально-психологічні – становлення самосвідомості особистості, її самовизначення в активному житті й на перспективу, самореалізація та самоствердження [8, с. 23].

У працях дослідників І. Кона, І. Мартинюка, Т. Мальковської, С. Рубінштейна, І. Шустової соціальне самовизначення трактується як становлення особистості в соціальному просторі, визначення свого становища у світі. На думку І. Мартинюка, соціальне самовизначення є “пошуком себе” [7, с. 56].

Самовизначення особистості – це пошук сенсу життя, визначення свого місця й ролі в суспільстві, це вибір професійного шляху як заради виконання громадянського обов’язку, так і задля самореалізації; це – акт визначення людиною свого місця в системі суспільних відносин [3, с. 45]. У традиціях суб’єкт-об’єктного підходу проблема особистісного самовизначення не знаходить належного відображення, хоча здатність до свідомого самостійного вибору є сутнісною родовою ознакою людини.

На думку В. Оссовського, соціальні групи існують лише через групи професійні. Отже, вибір професії зумовлює певний соціальний статус, що і є вільним вибором особистості [10, с. 112]. Таким чином, розкривається нерозривний зв’язок професійного самовизначення із соціальними орієнтирами людини.

Соціальна адаптація – це “вид взаємодії особистості або соціальної групи із соціальним середовищем, у ході якого узгоджуються вимоги й очікування його учасників” [13, с. 5].

Дослідниця Л. Потапюк визначає адаптацію і як певний вид взаємодії людини з соціальним середовищем, і як перший рівень соціалізації. Очевидно, що поняття адаптації як “один з видів взаємодії” не розкриває повної суті процесу соціалізації, а описує лише певний етап або певну сторону цього процесу [9]. Адаптація – це двосторонній процес між особистістю та новим для неї середовищем.

Запорукою успішної адаптації та інтеграції майбутніх фахівців, на нашу думку, є вільна творча самореалізація особистості, підготовка її до виконання професійних функцій та соціальних ролей. Здатність до творчості є основою для успішного самовираження, всебічної самореалізації й адаптації особистості в сучасному світі. На цій стадії студенти пристосовуються до навколишніх умов життєдіяльності.

На наступній – ціннісно-діяльнісній або диспозиційній стадії соціалізації (другий (частково) – четвертий курси), коли майбутні фахівці засвоюють суспільний сенс професійної діяльності, особливу увагу слід спрямовувати на подальший розвиток особистості студента, на формування необхідних професійних і особистісних рис майбутнього фахівця. Диспозиція особистості є своєрідним продуктом “зіткнення” потреб і умов, у яких вони можуть бути задоволені.

На третій, професійній, стадії формується здатність до виконання конкретних рольових функцій майбутнього фахівця, яка розвивається, певною мірою коригується, вдосконалюється під час виконання професійно орієнтованих завдань та вирішенні професійних ситуацій під час навчальних занять і, особливо, у процесі виробничих практик, які максимально наближають ідеальні уявлення про обрану професію до професійної дійсності. На цій стадії завершується професійно-особистісне та громадянське становлення майбутнього фахівця, посилюється його соціальна й творча активність, активними суб’єктами виховного процесу, починає формуватися творча індивідуальність студента і власний стиль професійної діяльності.

Відтак, важливим є вдосконалення професійної техніки та розвиток творчих здібностей кожного студента, спрямованість педагогічного процесу на саморозвиток і самотворення майбутнього фахівця.

Важливо, що на кожній стадії не тільки розв'язуються специфічні завдання розвитку особистості, але й створюються умови для переходу на наступну. На всіх етапах соціалізації відбувається професійний розвиток особистості студента і його соціальної активності, що має суспільно корисну спрямованість і супроводжується його активністю в навчально-пізнавальній діяльності та під час проходження професійної практики.

На наше переконання, соціально активну особистість характеризують осмислена стійка соціальна позиція, спрямованість професійної і громадської діяльності на користь суспільства, почуття власної гідності, чесність та відповідальність, високий рівень самосвідомості, вільний вибір змісту життєдіяльності, толерантність і духовність, здатність до повноцінного внутрішнього й зовнішнього самоствердження, саморозвитку й самовдосконалення, постійне прагнення до поступу вперед, самоповага й самодисципліна.

Процес соціалізації майбутнього фахівця включає теоретичну, практичну, світоглядно-моральну підготовку до майбутньої професійно-творчої діяльності. На думку окремих дослідників, результатом цілеспрямованої соціалізації студентів є інтелігентність як інтегративне новоутворення [5, с. 115].

Соціалізація майбутнього фахівця пов'язана з розвитком професійної самосвідомості, осмисленням свого місця та соціальної ролі в системі суспільних відносин, з формуванням власної творчої індивідуальності. Розширення самосвідомості, на думку В. Андрєєва, Д. Богоявленської, О. Лука, А. Матюшкіна, Я. Пономарьова, здійснюється через соціальну творчість з метою самореалізації. Творчі можливості реалізуються, насамперед, за допомогою активної навчальної діяльності, і вони є результатом впливу самосвідомості на саморегуляцію та самореалізацію.

Незважаючи на вплив соціальних інститутів освітнього середовища, особистість майбутнього фахівця має власні погляди на явища і події життя, має активну життєву позицію, власну самосвідомість та свої шляхи самоствердження й самореалізації в соціумі. А пошук сенсу життя є “однією з найважливіших функцій самосвідомості, що зумовлюють повноцінну реалізацію особистості” [4, с. 319].

Успішність процесу самотворення особистості соціально зрілого майбутнього фахівця-професіонала передбачає створення психолого-педагогічних умов, комфортного освітнього середовища, максимально наближеного до професійного. Особистість майбутнього фахівця повинна мати власні погляди на явища та події життя, мати свою активну життєву позицію, власну самосвідомість та свої шляхи самоствердження й самореалізації в соціумі. “Вища школа має стати школою демократії, розгорнути перед студентом спектр можливостей духовного зростання в контексті загальнолюдських фундаментальних цінностей” [2, с. 341].

Як стверджує Т. Сущенко, освіта й виховання повинні виступати “основними факторами впливу на підготовку громадян до життя в умовах цілісності, взаємозалежності, відповідальності й турботи, замість вузькоорієнтованої моделі життєдіяльності на Землі” [14, с. 388]. Серед основних завдань освітніх закладів Т. Сущенко виокремлює пробудження потреби в усвідомленні себе громадянином планети під час виконання професійної ролі, рефлексії своїх сильних і слабких сторін у процесі своєрідного “примірювання” себе до цієї ролі [14, с. 388].

На думку С. Савченка, студентство є наймобільнішою групою (за статевими, соціальними, віковими показниками), склад якої кожні п'ять років змінюється, це – відносно автономна соціальна група з підвищеною адаптивністю до різноманітних соціально-економічних і політичних змін у суспільстві, інституціональних і ціннісно-нормативних актів. Як стверджує вчений, зі студентством у суспільстві традиційно

пов'язують конкретні напрямки й темпи соціальних змін, у яких воно бере найактивнішу участь, оскільки студентство має значний інтелектуальний потенціал і відрізняється почуттям соціального альтруїзму [11, с. 79].

Вирішальним у процесі соціалізації на індивідуальному рівні є процес самовиховання, який здобуває особливу значущість у пору студентської юності (пост-шкільний період з теорії С. Гессена) – період завершення формування особистості (інтенсивна самоосвіта, самовдосконалення, самореалізація і самоствердження, формування світоглядних позицій і адаптивної готовності до майбутньої професійної діяльності).

Сприяння самореалізації, самовираженню, самоствердженню студентів як стимул до посилення їхньої віри у власні можливості й перспективи є надзвичайно важливим для професійного становлення кожної особистості майбутнього спеціаліста. Соціалізація майбутніх фахівців, на нашу думку, – це і формування творчої особистості, і придбання професійних знань та навичок рольової поведінки, необхідних для успішної адаптації до професійної діяльності, до виконання соціальних ролей.

Наразі змінилися не лише цілі й завдання, а і зміст підготовки студентів до майбутньої професійної діяльності, методи й умови їхнього соціального становлення, що потребує пошуків нових шляхів соціалізації майбутніх фахівців. А для того, щоб цей процес відбувався невимушено, але ефективно, потрібно допомогти студентам засвоїти соціальний досвід у процесі професійної підготовки в університеті та під час виробничої практики.

На наше переконання, цьому сприяють такі умови:

- створення педагогічно комфортного освітнього професійно орієнтованого середовища;
- організація творчої співпраці та духовної взаємодії студентів і викладачів на діалогічних засадах;
- створення розгалуженої системи активно-творчого мовно-комунікативного самовираження;
- творча спрямованість педагогічного процесу, орієнтація на індивідуально-творчий розвиток особистості;
- професійно-адаптивна спрямованість на готовність майбутнього фахівця до соціальної відповідальності та виконання ним соціально-професійних ролей;
- конструювання фахових ситуацій, що стимулюють творче мислення, розвиток комунікативних здібностей, саморозвиток культури професійного діалогу;
- зацікавленість, активність студентів, розуміння і практичне застосування навчального матеріалу;
- реалізація особистісного й діяльнісного підходів до соціалізації та формування готовності до виконання професійних функцій майбутніх фахівців;
- створення розгалуженої системи стимулювання професійно-творчого самовиявлення студентів у процесі професійної підготовки;
- організація індивідуальної ситуації успіху, сприяння самореалізації студентів;
- варіативність загальної фахової підготовки з пріоритетною орієнтацією на індивідуально-творчий розвиток кожного студента;
- забезпечення взаємозв'язку вищої школи із професійним середовищем;
- професійно адаптивна спрямованість на підготовку майбутнього фахівця до соціальної відповідальності і виконання ним соціальних ролей.

Висновки. Отже, соціалізація майбутніх фахівців – це двосторонній процес їхньої взаємодії з освітньо-виховним середовищем, тобто включення студентів у систему відносин через засвоєння соціального і професійного досвіду, формування їхньої соціальної зрілості та готовності до виконання соціальних ролей у сучасному соціумі, що

певним чином впливає як на подальшу розбудову нашої держави, її інтеграцію в європейський освітній простір, так і на самовдосконалення та самореалізацію особистості.

Список використаної літератури

1. Андреева Г. М. Социальная психология / Г. М. Андреева. – Москва : Аспект Пресс, 2001. – 384 с.
2. Андрущенко В. П. Роздуми про освіту : статті, нариси, інтерв'ю / В. П. Андрущенко. – 2-ге вид., допов. – Київ : Знання України, 2008. – 819 с.
3. Гинзбург М. Р. Психологическое содержание личностного самоопределения / М. Р. Гинзбург // Вопросы психологии. – 1994. – № 3. – С. 43–52.
4. Гиппенрейтер Ю. Б. Введение в общую психологию / Ю. Б. Гиппенрейтер. – Москва : ЧеРо, 2000. – 332 с.
5. Коджаспирова Г. М. Педагогический словарь : для студ. высш. и сред. пед. учеб. заведений / Г. М. Коджаспирова, А. Ю. Коджаспиров. – Москва : Академия, 2000. – 176 с.
6. Концепція загальної середньої освіти (12-річна школа) // Інформ. зб. МОН України. – 2000. – № 2. – С. 3–22.
7. Мартынюк И. О. Проблемы жизненного самоопределения молодежи (опыт прикладных исследований) : дис. ... д-ра соц. наук / И. О. Мартынюк. – Киев, 1993. – 291 с.
8. Мудрик А. В. Социальная педагогика : учеб. для студ. высш. учеб. заведений / А. В. Мудрик. – Москва : Академия, 2005. – 194 с.
9. Потапюк Л. М. Формування світогляду учнів підліткового та юнацького віку у навчально-виховному процесі сучасної школи : дис. ... канд. пед. наук / Л. М. Потапюк. – Луцьк, 2002. – 220 с.
10. Профессиональное самоопределение и трудовой путь молодежи : монография / отв. ред. В. Л. Оссовский. – Киев : Наук. думка, 1987. – 303 с.
11. Савченко С. В. Социализация студенческой молодежи в условиях регионального образовательного пространства / С. В. Савченко. – Луганск : Альма Матер, 2003. – 406 с.
12. Семенова М. И. Проблема ранней социализации индивида как личности : дис. ... канд. филос. наук / М. И. Семенова. – Киев, 1993.
13. Соціолого-педагогічний словник / за ред. В. В. Радула. – Київ ; Ірпінь : Перун, 2004. – 1440 с.
14. Сущенко Т. І. Пріоритети сучасної освіти та педагогіки з позицій планетарного підходу / Т. І. Сущенко // Педагогіка формування творчої особистості вищій і загальноосвітній школі. – 2009. – № 2. – С. 382–389.
15. Шашенко С. В. Соціальне становлення студентської молоді у позааудиторний час у вищих навчальних закладах : автореф. дис. ... канд. пед. наук / С. В. Шашенко. – Київ, 2004.
16. Яковлев А. М. Социальная структура общества : учебник / А. М. Яковлев. – Москва : Экзамен, 2003 – 384 с.

Стаття надійшла до редакції 20.08.2014.

Дяченко М. Д. Подготовка будущих специалистов к творческой самореализации и профессиональному самовыражению в контексте социализации: теоретический аспект

В статье раскрыта суть понятий “социализация”, “социальная адаптация”, “творческая самореализация”, “профессиональное самоопределение”; освещены философские, педагогические и психологические взгляды на проблему социализации будущих специалистов в процессе подготовки к творческой самореализации в процессе профессиональной деятельности; определены условия для подготовки будущего специалиста к профессиональной и социальной адаптации.

Ключевые слова: *будущий специалист, личность, профессиональная подготовка, профессиональное самосознание, профессиональное самоопределение, социальная адаптация, социальная активность, социальная роль, социальное самоопределение личности, социальная среда, социализация, творческая самореализация.*

Dyachenko M. Preparation of Future Specialists in Creative Self and Professional Self-Expression in the Context of Socialization: a Theoretical Aspect

In the article the essence of the concepts of “socialization, “social adaptation”, “creative self-realization”, “professional self-determination”; lit philosophical, pedagogical and psychological views on the issue of socialization of future specialists in the preparation process of creative self-realization in the process of professional activity; conditions for preparation of future specialist for professional and social adaptation.

In the context of Ukraine’s integration into the European space actualized the problem of socialization of future specialists, social maturity, creative approach to fulfilling social roles have a direct impact on the development of Ukrainian society, which now needs to be competitive and socially adapted, creative, unconventional approaches to current challenges, social and professional mobility of citizens.

The key to successful adaptation and integration of future professionals, in our opinion, is a free creative self-realization of personality, preparing it for the performance of professional functions and social roles. Creativity is the basis for successful self-expression, a comprehensive self-realization and adaptation of personality in the modern world. At this stage students adapt to the surrounding conditions of life. The promotion of self-realization, self-expression, self-determination of students as an incentive to strengthen their faith in their own capabilities and prospects is extremely important for the professional development of each individual of the future specialist. Socialization of future professionals, in our opinion, is the formation of a creative personality, and the acquisition of professional knowledge and skills of role behaviors necessary for successful adaptation to professional activities to perform social roles. socialization of future specialists is a two — way process of their interaction with educational environment, i. e., the inclusion of students in the system of relations through the acquisition of social and professional experience, the formation of their social maturity and readiness to perform social roles in modern society that has a definite impact on the further development of our state, its integration into the European educational space, and on self-improvement and self-realization of personality.

Key words: *future specialist, personality, vocational training, professional identity, professional identity, social adaptation, social activity, social role, social self-determination of personality, social environment, socialization, creative self-realization.*